

# Koldingbogen

<b>ÅRSTAL:</b>	2003
<b>FORFATTER:</b>	Gurli Kobstrup Jensen
<b>TITEL:</b>	Kontorelev på Kolding Centralbibliotek.
<b>KORT RESUME:</b>	Erindringer fra Kolding Bibliotek i Fredericiagade.

## KONTORELEV PÅ KOLDING CENTRALBIBLIOTEK I 1952

AF GURLI KOBSTRUP JENSEN

Den 15. august 2002 var det 50 år siden, jeg startede som kontorelev på Kolding Centralbibliotek. Det blev til 42½ år i bibliotekets tjeneste, spændende år med store forandringer og enorm udvikling. Det har jeg lyst til at fortælle om.

Biblioteket havde dengang indgang fra Fredericiagade. Den del af bygningen, der lå ud mod Jernebanegade, var udlejet til forretningsformål, liberale erhverv m.v.

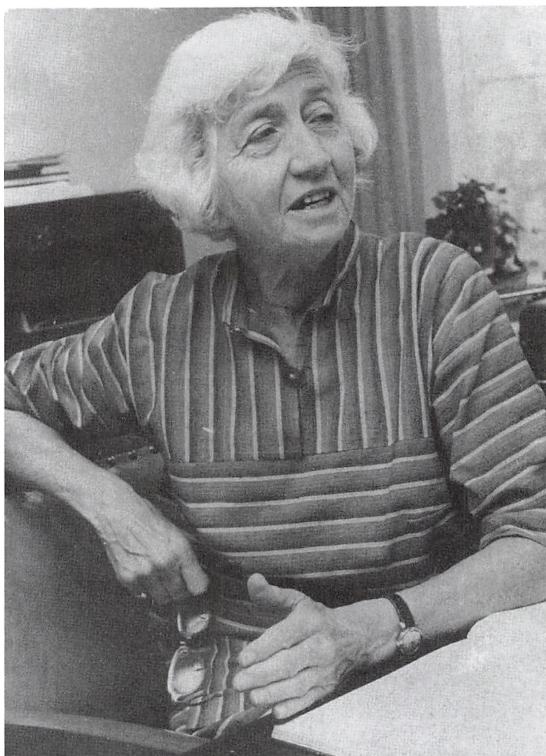
Den første, jeg mødte på biblioteket, var Eva (Nielsen senere Løgstrup). Hun var 16 år og medhjælper, selv var jeg 17 år og kom med en meget ny realeksamen. Af andre ansatte var der 3 bibliotekarelever, 5 bibliotekarer og overbibliotekaren Ida Bachmann. En vagtmester, Eskelund Hansen, passede rengøring og alt forefaldende arbejde samt forsendelse af pakker med hjælp af sin hustru og faktisk også af sine forældre, da han var temmelig handicappet på grund af sygdom.

En typisk arbejdsdag begyndte med, at alle afleverede bøger fra dagen i forvejen skulle sættes på plads på hylderne i udlånet. Det kunne Eva og jeg som regel nemt nå, inden vi lukkede op kl. 10, og skranken skulle også gøres klar til at modtage lånerne. Man afleverede bøgerne på den ene side og fik udleveret bøger på den anden side af den hesteskoformede skranke, som befandt sig på 1. sal, hvor der i dag er vejledningskranke.



*Kolding Biblioteks facade mod Fredericiagade.  
Foto Knudsen & Jochumsen, ca. 1940.*

Til morgenarbejdet hørte også fremlægning af aviser på avislæsesalen, som dengang lå på 2. sal. Aviserne skulle stemples, og de ældste aviser fjernes og lægges på avismaga-



*Ida Bachmann, overbibliotekar på Kolding Bibliotek 1950-1967.*

sinet. Avislæsesalen fungerede som læsesal men også som varmetue. Bl.a. husker jeg „Luse-Petter“, en af byens originaler og „Lysthusdronningen“, som holdt til der. Det var ikke altid så rart for de andre besøgende, især engang da „Luse-Petter“ hentede nøglen til toilettet, men var lidt sent på færde.

Det kunne ske, at vi var klar, inden klokken var 10, og at vi dristede os til at spørge frk. Bachmann, om vi måtte lave en kop te til os, for det var ikke obligatorisk, at vi fik formiddagste. Jeg tror kun, det var, hvis nogen havde fødselsdag, at vi fik te og basser.

Til hjælp ved morgenarbejdet var der som regel også en eller to bibliotekarelever. Biblioteket havde åbent hver dag til kl. 20, så vi havde skiftende vagter, enten kl. 8-15 eller kl. 13-20, læsesalen endda til kl. 21, en bibliotekar havde den lange vagt til kl. 21.

Bibliotekareleverne blev undervist af bibliotekarerne, så nogle timer havde de undervisning, og nogle timer var afsat til forberedelse til undervisningen. Det sidste år af deres uddannelse foregik på Danmarks Biblioteksskole, og når tiden kom, var der optagelsesprøve, hvor biblioteksinspektør Iversen kom til overhøring af den stakkels elev. Der var både glæde og dramatik, men det er en helt anden historie.

Omgangstonen dengang var De. Vi sagde De og hr., fru eller frøken og efternavn. Vi „små“ – bibliotekareleverne, Eva og jeg – var dog dus.

I kontorerne, som alle lå med vinduer ud mod den overdækkede gård og forretningsbygningen Jernbanegade nr. 25, var arbejdspladserne, hvor man befandt sig, når man havde „kontortid“, til forskel fra vagterne i enten skranke, udlån eller læsesal.

I udlånskontoret sad Cecilie Timmermann, som var leder af udlånet, og som bl.a. bestilte, modtog og afsendte bøger til og fra andre biblioteker. Når bøgerne var lagt på pakkebordet, var det Eva og mig, der pakke- de med bølgepap, brunt papir, klisterstrimler (ikke selvklæbende) og sejl-garn, og derefter skrev i postkvitteringsbogen – så var pakken klar til, at vagtmesterens kone kunne køre på posthuset med den. Det foregik på motorcykel, og da der også var pakker til bogbin- dere o.lign., fik vi somme tider vrøvl, fordi pakkerne var for tunge. Bøger vejer godt til,

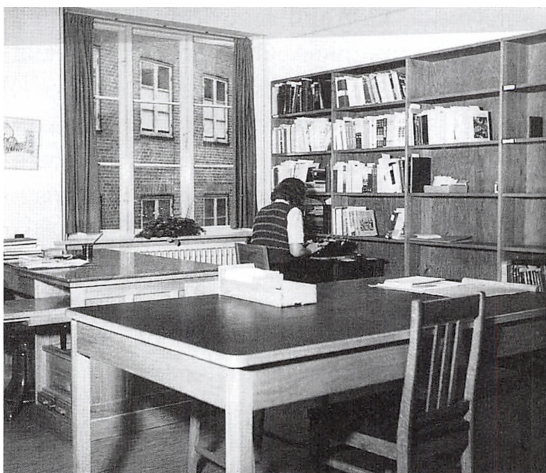
og den arme fru Eskelund kunne ikke håndtere så store pakker. Det forstår jeg bedre i dag end dengang.

I katalogafdelingen sad Signe Berkild og Bodil Hornbek Thomsen (nu Sølling). Signe Berkild tog sig af bestillinger og accessioner og sendte bøger til indbinding, d.v.s. der kom gerne et bud fra bogbinderen og hentede dem. Bodil Hornbek Thomsen katalogiserede og skrev kort til kartotekerne. I afdelingen befandt hyldelisten sig. Det var et

omfattende kartotek med kort på hver enkelt titel og angivelse af, hvor mange eksemplarer vi havde, og hvornår de var købt. Til det arbejde havde de to damer hver en kontorskrivemaskine, foruden overbibliotekarens, bibliotekets eneste „store“ skrivemaskine. Alle andre måtte klare sig med to eller tre rejseskrivemaskiner. Når bibliotekarerne havde vagt i udlånet, tog de bare skrivemaskinen med. Det er sjovt at tænke på i dag, men var helt naturligt dengang.



*Bibliotekets udlånssal ca. 1950. Bag døren på balkonen ses avislæsesalen. I forgrunden ved kartoteket Bodil Hornbæk Thomsen, nu Sølling. Foto Knudsen & Jochumsen.*



*Katalogafdelingen på biblioteket, som den så ud i 1950'erne.*

I oplandsafdelingen sad Emil Bendtsen. Han ordnede indkøb, katalogisering og indbinding af bøger til alle oplandets skolebiblioteker, som var medlemmer af sammenslutningen Fællesbogsamlingen for Kolding og Opland. Desuden arrangerede han kørsel med bogbus, en almindelig rutebil, som blev udstyret med reoler i stedet for sæder, og kørte til skolerne i oplandet fire gange om året, så de kunne få ombyttet nogle af de bøger, de havde på hylderne. Der kommer Eva og jeg igen ind i billedet, for vi gjorde turen mange gange, både i sne og sol. Vognmand Tønder, som kørte bussen, hjalp med, han var en fornøjelig fyr, og det gik godt, indtil jeg blev så køresyg, at Ida Bachmann nedlagde forbud for min videre kørsel.

I kontortiden hjalp jeg i oplandsafdelingen med skrivning af bogkort og crownstrimler, datidens „labels“. Det var noget af en udfordring, jeg havde aldrig brugt en skrivema-

skine før, men det var der ikke noget at gøre ved. Den lille rejseskrivemaskine „Erika“ og jeg blev gode venner, i særdeleshed da jeg begyndte på handelsskolen og fik undervisning i maskinskrivning, det hjalp. Ved det andet skrivebord i lokalet sad Aase Strøh. Hun ordnede alt kontorarbejde for biblioteket og var sekretær for overbibliotekaren. Indimellem nåede hun endda også at hjælpe til i oplandsafdelingen. Det er Aases fortjeneste, eller hvad man nu skal kalde det, at jeg blev ansat på biblioteket. Som min gode venindes storesøster, foreslog hun mig at søge jobbet, og mon ikke hun også har lagt et godt ord ind for mig, det tror jeg, og heldigvis for det. Jeg fik hele mit arbejdsliv på biblioteket og har været meget glad for det. Jeg lærte en masse dejlige mennesker at kende og har fået mange rigtig gode venner blandt dem.

Det sidste kontor i rækken var overbibliotekar Ida Bachmanns. Det var et stort kontor, som foruden skrivebord og konferencebord også rummede bibliotekets brandsikre boks, som var så stor, at man kunne gå ind i den. Kontorassistenten, den eneste der havde nøgle til boksen foruden overbibliotekaren, måtte derfor mange gange i løbet af dagen gå ind i kontoret, hvor døren også sædvanligvis stod åben.

Biblioteket var dengang og indtil 1955 en selvejende institution, og når bestyrelsen holdt møde, foregik det på overbibliotekarens kontor. Der blev serveret kaffe og kager fra Saxildhus. Det var også kontorelevens job sammen med sekretæren at dække bord, lave kaffen og løbe til bageren, sommetider med hjælp af én af de andre „små“ (d.v.s. Eva eller en bibliotekarelev). Når kagerne var

budt om et par gange, satte Ida Bachmann kagefadet ud i nærmagasinet, og så måtte personalet dele resten, og vi sørgede altid for at købe rigeligt. Nærmagasinet var en gang, som gik hele vejen rundt langs udlånet under galleriet, den findes endnu.

Den sidste bibliotekar var Asger Frøkjær Larsen, som var leder af læsesalen. Han havde vist ikke anden arbejdsplads end skrivebordet på læsesalen, hvor han også sad, når han havde vagt i åbningstiden.

I skranken modtog vi de bøger, som blev afleveret og stemplede datoen på folks lånerkort, ligeså mange gange som der var bøger. Ved udlån blev datoen stemplet på lånerkortet og på bogkortet, hvor lånernummeret også blev skrevet, med den blyant, hvorpå datostemplet sad. Senere blev det en kuglepen, men der var meget langt til vore dages edb-registrering.

Bogopsætning bliver selvfølgelig også en rutine, når først man kan alfabetet både forfra og bagfra, men den første bogvogn fyldt med bøger, som skal lægges ned på hylden, for at en fuldbefaren kan kontrollere, om de er sat rigtigt, kunne godt stresser en ny elev. Men jeg fik det lært.

Vi havde selvfølgelig potteplanter i alle kontorvinduerne, en stor flot kastanievin i vestibulen og et par andre store planter i udlånet. En gang om året syntes chefen, at planterne skulle pottes om – godt gættet – så måtte vi i gang Eva og jeg. Vi fik nye fine urtepotter fra Lervarefabrikken i Låsbygade. Hvorfra jorden kom, husker jeg ikke, men hele udlånskantoret flød med jord og potter. Der var ingen, der syntes, at det var usædvanligt. Jeg har siden tænkt på, om det mon var, fordi chefen var en kvinde.

Læretiden for kontorelever var dengang 3 år. Jeg skulle selvfølgelig også gå på handelskole, 2 aftener om ugen efter arbejdstid, det var hårdt, når jeg andre 2 aftener om ugen havde vagt til kl. 20. Til gengæld var lønnen også fyrstelig, biblioteket fulgte kommunens lønninger, og jeg modtog 308 kr. om måneden det første år. Private elever fik kun 175 kr. Da der var gået nogen tid med de ting, jeg har fortalt, måske et års tid, spurgte jeg Ida Bachmann, om jeg ikke snart skulle ind på kontoret, jeg var jo kontorelev. „I skranken lærer De alle de nye bøger at kende, vær De kun glad for det“, var svaret. Det var jeg skam også, og jeg fik da tilegnet mig de færdigheder, der var nødvendige for at klare jobbet alligevel. Så da kontorassistent Jonna Møller Hansen, som da var ansat i stillingen,



*Gurli Kobstrup Jensen som ung elev.*

rejste, 3 måneder før jeg var udlært, lod Ida Bachmann som den naturligste ting mig overtage stillingen, allerede inden jeg var udlært. Sådan var Ida Bachmann nemlig også.

En gang om året lukkede biblioteket i en uge, så var der hovedrengøring og hylderevision. Vagtmesteren med familie samt en eller to rengøringsdamer gik i gang med klud og spand. Hele resten af personalet tog fat på revisionen. Ud fra hyldelisten skulle alle bøger findes og afmærkes. Nogle var udlånt, nogle stod på hylden, andre var i magasinet eller hos bogbinderen, og til sidst endte vi med en liste over bøger, som var uigenkaldeligt væk, de blev så afskrevet. Der gik sport i det, og vi puklede fra tidlig morgen til temmelig sent, for hvis vi blev færdige en eller måske to dage, før ugen var omme, fik vi som regel lov at holde fri resten af tiden.

Jens Holms Biblioteksfond ejede dengang som nu både biblioteksbygningen, Fredericiagade 1 og forretningsejendommen, Jernbanegade 25. Fonden er en meget gennemtænkt institution, hvis eneste formål er at støtte biblioteket økonomisk. Man kunne med indtægterne fra Jernbanegade 25, som var lejet ud til både cigarhandler, skotøjsmagasin, kiosk, kiropraktor, sagfører, tandlæge, tandtekniker og fritidsklub, støtte biblioteket med et årligt tilskud. At bygningen mange år senere blev ombygget til brug for biblioteket, var der vist ingen, der havde tænkt på fra starten. Jens Holms Biblioteksfond eksisterer stadig og bruger sine midler til bibliotekets bedste.

Formand for Fonden var forhenværende kæmner Peter Zoffmann, en fin, elskelig ældre herre, som var med ved oprettelsen af

fonden. Han kom en gang om ugen, tror jeg og kiggede i kassebogen eller kontrollerede de årlige regnskaber og status, som jeg havde lavet. Han var en stor talbegavelse, mig imponerede han i hvert fald, han talte to kolonner tal sammen ad gangen.

Da biblioteket i 1955 blev kommunalt, efter megen politik, inviterede et af bestyrelsesmedlemmerne, overlæge Chr. Hvidt og hustru den afgående bestyrelse samt hele bibliotekspersonalet med ledsager hjem til villaen på Strandvejen en forårsaften. Det blev en uforglemmelig aften. Vi blev modtaget med et glas sherry, og derefter gik vi tur i haven i det lune vejr. Senere gik vi indenfor, og børnebibliotekar Helga Pinholt (nu Bonnis) fortalte om sine oplevelser i New Zealand, hvor hun havde været på udveksling med en anden børnebibliotekar i et helt år. Dr. Hvidt spillede også nogle af sine yndlingsplader for os, bl.a. Bachs: Jesus bleibet meine Freude. Jeg har siden, hver gang jeg hører den melodi, tænkt på den aften, hvor jeg nok hørte den for første gang. Vi blev flot beværtet hele aftenen og sluttede kl. 24 med punch.

Nu 50 år efter er det nok svært for andre at forstå, at man kan blive det samme sted i så mange år. Overbibliotekar Ida Bachmann sagde engang, at hvis man blev mere end 10 år det samme sted, var det dovenskab. Men når man tænker på den enorme udvikling, der er sket inden for biblioteksvæsenet, var det ikke nødvendigt at skifte job for at følge med og få nogle udfordringer. Jeg håber bare, at den „ånd“, som altid har været der, stadig findes.